

Het gaat niet om de constructie, maar om de mensen

Het thema van de toekomst wordt ook thema van het Nationaal Sportveldencongres: *Sport as a service*

Vraag de gemiddelde trendoloog wat de dominante trend van de toekomst wordt, en hij zal roepen: 'Delen is het nieuwe bezitten.' Nu kun je meestal niet zo veel met dit soort profeten, maar er wordt iets bedoeld als: mensen en organisaties hoeven niet langer iets te bezitten om er gebruik van te maken. Hoe zit dat eigenlijk in de sport? Frank van der Peet, hoofd buitensport van Den Haag, ontlokte het de verzuchting: 'Het gaat niet om de constructie, maar om de mensen.'

Auteur: Hein van Iersel

De locatie van het forum was op het nieuwe land, in Lelystad. Gastheren waren fieldmanager Marcel van Stralen en zijn directeur Marcel van Dongen. In Lelystad is vijftien jaar geleden de sport buiten de politiek geplaatst. En Van Dongen, die zich tijdens het forum duidelijk profileert als een bevlogen en geëngageerde directeur, is daar zo te horen nog steeds blij om. 'Zijn' sportbedrijf heeft weliswaar slechts één aandeelhouder: de gemeente, maar gedraagt zich verder als een commercieel bedrijf, dat het maken van winst als doelstelling heeft. Overigens blijkt tijdens het gesprek dat het geen 'normaal' commercieel bedrijf is. Later die mid-

dag moet Van Dongen officieel kennis gaan maken met het nieuwe college en de nieuwe gemeenteraad. Iedere vier jaar is dat een vast ritueel waar feitelijk veel van afhangt. Een goede relatie met de aandeelhouder is absoluut van belang. Sportbedrijf Lelystad is een machtig bedrijf in de sport in Lelystad. Dat houdt onder andere in dat het bedrijf eigenaar is van alle sportcomplexen in de gemeente en deze doorverhuurt aan de clubs onder met de gemeente overlegde condities. Hiervoor krijgt het, naast de huurpenningen voor het gebruik van het veld, ook nog een vergoeding van de gemeente. Naast deze activiteiten

mag het Sportbedrijf extra activiteiten ontwikkelen, waarbij het ook commerciële kan optreden. Marcel van Stralen: 'Sportbedrijf Lelystad bestaat in totaal uit 34 complexen met een of meerdere velden, en daarnaast uit twee grotere sportcomplexen waar ook de sporthallen en het zwembad te vinden zijn.' Onze bijeenkomst vindt toevallig plaats in het complex waarin het grote zwembad is gesitueerd. Als het Sportbedrijf Lelystad aquajoggen of iets anders wil promoten, dan is het vrij om daarvoor zelf een entreprijs te bepalen, zolang de prijs voor het gewone entreekaartje maar op het afgesproken niveau blijft.

Bob Westhoven

In dat laatste zit hem al meteen een van de angels, als je een en ander vergelijkt met de buitensporten. Iedere bezoeker van een sporthal of zwembad moet iedere keer weer een kaartje kopen of abonnement tonen. Bij een voetbalveld gaat dat niet. Een vereniging huurt daar het veld en kan dan onbeperkt gebruikmaken van de locatie.

Financiële discipline

De belangrijkste reden om de zaken op de bovenstaande manier te organiseren in Lelystad, is eigenlijk het beschermen van de clubs. De deelnemers van het forum in Lelystad zijn allemaal gemeentelijke beheerders en fieldmanagers en het valt op dat er weinig vertrouwen bestaat in de financiële discipline en zelfstandigheid van verenigingen. Het algemene gevoel is dat het makkelijk is om een vereniging eigenaar te maken van zijn locatie en hem zijn eigen boontjes te laten doppen. Het probleem is – en daar zijn alle forumdeelnemers het volkomen over eens – dat verenigingen vervolgens niet de financiële discipline lijken te hebben om geld te reserveren. Nu al hoor je uit de landelijke pers regelmatig berichten dat clubs weliswaar eigenaar zijn van een kunstgrasveld of clubhuis, maar vervolgens niet de centjes hebben om een renovatie door te voeren en als gevolg daarvan in de problemen raken. Sportbedrijf Lelystad heeft dat probleem niet, volgens directeur Van Dongen. Het bedrijf heeft voldoende reserves op de bank staan om zaken als de toplagen van zijn kunstgrasvelden te renoveren. Daarmee komt meteen een ander probleem

om de hoek kijken. Hoe aantrekkelijk zijn de reserves van een sportbedrijf voor een gemeente die problemen heeft om de eindjes aan elkaar te knopen? Een ambitieus college zou in de verleiding kunnen komen om een greep in de kas te doen of het sportbedrijf op te zadelen met de uitvoering van taken waarvoor het niet gecompenseerd wordt. Volgens Van Dongen is dat voor zijn sportbedrijf absoluut geen probleem. De reserves van Sportbedrijf Lelystad zijn allemaal duidelijk geormerkt. Het is dus geen grote pot met geld waar de gemeenteraad bij tegenvallers

op de eigen begroting in kan graaien, maar geld dat bestemd is voor bepaalde projecten.

Quasi-onafhankelijk

Frank van der Peet van de gemeente Den Haag, waar alles nog op de traditionele manier is georganiseerd, ziet het bijzondere van de organisatie in Lelystad niet in. In Den Haag ligt alles nog bij de gemeente, zonder dat daar een onafhankelijk of quasi-onafhankelijk sportbedrijf tussen zit. Van der Peet: 'Volgens mij maakt het niet zo veel uit of er een bv of nv tussen zit. Het gaat niet om de constructie, maar om de mensen. Je loopt als gemeentelijk bedrijf' – en daar schaaft Van der Peet Sportbedrijf Lelystad ook onder – 'altijd het risico dat de politiek op een gegeven moment andere afwegingen maakt. Dat zit nu eenmaal in het systeem ingebakken.' Ook adviseur Rene Komduur zet zijn vraagtekens bij de echte onafhankelijkheid van sportbedrijven. In naam zijn het wellicht bv's en onafhankelijke bedrijven, maar de echte macht zal toch altijd bij de raad blijven liggen. En zo hoort het ook. Komduur maakt later in het gesprek nog de vergelijking met echte commerciële exploitanten als Optisport en Sportfondsen. Volgens Komduur is Van Dongen vooral een hands-on-ondernemer, die je bij dergelijke exploitanten niet vaak tegenkomt.

Bescheiden

Het panel stelt zichzelf een vraag en staat eigenlijk voor een dilemma. Normaal gesproken worden velden en constructies pas vervangen op het

Frank van der Peet

Carlo van de Kraan

René Komduur

moment dat deze economisch zijn afgeschreven. Maar hoe ga je als beheerder om met de volgende kwestie: 'Onze club gebruikt een veld dat weliswaar nog niet voor renovatie in aanmerking zou komen, maar dat wij willen laten vervangen. En we willen daar best een extra premie voor betalen.' Vroeger zou de gemiddelde fieldmanager daarop eenvoudigweg nee gezegd hebben, maar inmiddels zouden alle aanwezige gemeentes met die vraag van een vereniging aan de slag gaan en bestuderen hoe dit te organiseren is. Ook advi-

seur René Komduur is enthousiast: 'Waarom niet, als je dat budgetneutraal kunt regelen?' Van Dongen: 'Het oude adagium 'wij weten wat goed is voor de burger' hebben wij ingeruild voor de vraag 'wat wil de burger?' Bob Westhoven van de gemeente Arnhem is nog een beetje sceptisch: 'Prima, maar wat gebeurt er als je een veld geen tien jaar gebruikt, maar twaalf? Het veld is weliswaar afgeschreven na tien jaar, maar kan daarna nog steeds gebruikt worden.' Bij renovaties of een nieuwe topklaar is het

bovenstaande vraagstuk wellicht nog overzichtelijker, maar hoe organiseert Lelystad de wens van een club om een nieuw veld te krijgen?' Van Dongen: 'Bij bewezen nut en noodzaak hebben we daar een simpele rekensom voor. De gemeente, het sportbedrijf en de club betalen ieder een derde van de kosten.'

Hoe aantrekkelijk zijn de reserves van een sportbedrijf voor een gemeente die problemen heeft om de eindjes aan elkaar te knopen?

Paternalisme

Komduur waarschuwt de aanwezigen voor paternalisme door de overheid. Laat meer los en probeer niet overal de regie te houden, is zijn devies. Komduur, partner bij het adviesbureau Synarchis, lijkt daarmee te zeggen dat verenigingen vaak prima weten waar kansen liggen en wat goed voor hen is. Daar hebben ze de gemeente lang niet altijd bij nodig.

Teug naar de vraag waar de verantwoordelijkheid van de club begint en die van de gemeente of het sportbedrijf ophoudt. Frank van der Peet: 'Je kunt de verantwoordelijkheid wel bij de clubs of verenigingen leggen, maar wat zijn dan je sancties of opties als het fout gaat?'

In Den Haag zou er daarom een soort contraprisatisering plaats vinden, waarbij de gemeente weer de complete verantwoordelijkheid voor sport op zich neemt. De deelnemers van het panel zien dit overigens met Van der Peet als een heersende trend. Wellicht met uitzondering van Komduur, die inderdaad ook voorbeelden kent van 'deprivatisering', maar tegelijkertijd ook tal van gemeenten kent die vanwege bezuinigingen een privatiseringskoers varen.

Van der Peet: 'De taak van een vereniging is te zorgen dat het verenigingsleven bloeit, niet het bewaken van de kwaliteit van de grasmat.' De overige deelnemers lijken Van der Peet daarin gelijk te geven. Carlo van der Kraan meldt dat er natuurlijk ook succesverhalen zijn te melden. Tennis bijvoorbeeld heeft bewezen dat het perfect in staat is zijn eigen boontjes te doppen. Volgens Van der Kraan heeft dat wel consequenties voor de maatschappelijke aanwezigheid van

tennis. Tennis heeft altijd de neiging gehad wat meer in zichzelf gekeerd te zijn. Terwijl gemeentes meer en meer van clubs verwachten dat zij ook een maatschappelijke taak op zich nemen die verdergaat dan dienstverlening voor de eigen leden.

Van Dongen is kritisch over dit onderwerp. Ook in Lelystad, waar de sociale cohesie misschien nog wat sterker is dan in de Randstad, wordt het steeds lastiger om mensen te betrekken bij het verenigingsleven. Van Dongen: 'Lelystad is bij

uitstek een forensenstad. Mensen wonen hier, maar werken bijvoorbeeld in Amsterdam. Het gevolg is vroeg van huis en laat weer huis, en dus weinig tijd voor het verenigingsleven. Van der Peet grapt: 'Als de stad naar de kloten zou gaan, is sport het enige dat helpt. Sport betreft mensen bij het maatschappelijk leven en houdt sociale cohesie in stand. Op sommige problematische plekken in Den Haag – waar interventies door welzijnsorganisaties, politie en dergelijke weinig hielpen – kan het organiseren van sportactivitei-

ten op bijvoorbeeld een Cruyff-court bijdragen aan veiligheid en cohesie.' Ook Van Stralen van Lelystad ziet dat 'sport een enorm zelfcorrigerend vermogen heeft.'

Open

Maatschappelijke betrokkenheid van verenigingen is traditioneel nauw verbonden met het openstellen van sportcomplexen voor niet-leden. Bij een tennisclub is dat absoluut not done, maar voor een voetbalcomplex is dit inmiddels min of meer standaard. Van der Kraan: 'Je kunt wel van een vereniging verwachten dat zij hun complex openstellen, maar dat kost geld. Als er meer gespeeld wordt op een complex, is er meer slijtage en onderhoud nodig en dat kost gewoon geld.'

Komduur van Synarchis ziet zoiets opgelost in een contract tussen de clubs en het sportbedrijf of de gemeente. In dit contract worden alle rechten en plichten en dus de maatschappelijke baten en lasten over en weer vastgelegd. Deze opmerking van Komduur brengt meteen een andere heikel punt naar voren. Natuurlijk wil iedereen die maatschappelijke betrokkenheid van een club of vereniging inzichtelijk maken. Maar hoe maak je in hemelsnaam kwantificeerbaar wat verenigingen doen, en hoe kun je vervolgens afrekenen met de overheid die wil stimuleren dat verenigingen een meer maatschappelijke taak op zich nemen?

Marcel van Straalen

Marcel van Dongen

Teun Woutersz

De kracht van een sportbedrijf zit hem in de bewegingsvrijheid en het specialisme. Natuurlijk hangt het sportbedrijf 1 op 1 onder de gemeente en politiek, maar door de fysieke scheiding in een B.V. is er in de praktijk meer bewegingsruimte om met de middelen en het aanwezige vakmanschap meer met minder te doen.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-4579